

- **ODZ** – slovenski sodnik v primeru pravne praznine v širšem smislu ne uporablja kot zakon ampak kot Pravno pravilo če ne nasprotuje našemu pravnemu redu. V tistih področjih, ki jih ni uredil ZOR ali kakšen drug predpis. Že po II. svetovni vojni so sprejeli zakon o razveljavitvi določene predvojne zakonodaje in na ta način dovolil upoabljati kot pravna pravila ODZ.
- **Zakoni SFRJ** – veljajo na podlagi Ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti RS, ki določa da se do izdaje ustreznih predpisov RS smiselno uporabljajokot republiški tisti zvezni predpisi, ki so veljali v RS ob uveljavitvi tega zakona če ne nasprotujejo pravnemu redu RS in če ni z ustavnim zakonom drugače določeno.
- **PRAVNA PRAVILA/PREDPIS** – Pravna pravila so splošna za vsak civilnopravni sistem ker jih diktira blagovna proizvodnja, in izhajajo iz pravnih predpisov
- **OBİČAJ kot vir prava** – družbeno priznana pravila vedenja in ravnanja človeka v družbi. Uporaba običajev v civilnem pravo je subsidiarna – samo če niso nasprotovali pozitivnim predpisom in pravil predvojnega prava, ki se smejo uporabljati in ko predpis izrecno napotuje na uporabo običajev
NAČELA : a) običaji rabijo za razlago in dopolnitev pravnih predpisov, b) uporabljati se smejo le tisti, ki niso v nasprotju z našim redom, c) pravni predpisi morajo izrecno napotiti na uporabo običajev.
- **UZANCI kot vir prava** – zbrani poslovni običaji, če se stranke na njih sklicujejo. Gre za posebno vrsto kodificiranih običajev, veljajo v trgovini –blagovnem prometu. Danes ni razlike med trgovinskimi običaji in uzancami, v predvojnem trgovinskem pravu je bila razlika : Uzanc spada v tisti trg. Običaj, ki se je razvil v trgovini določene stroke npr. z žitaricami. V trg. Običaj pa tisti, ki so zajemali več strok ali pa splošno trgovinsko poslovanje. Uzanca je bilo ožje področje, so splošne (za vse stroke)in posebne (za točno določeno stroko) Uzance je sprejemala Gospodarska zbornica YU v tujini združenja trgovcev in industrijalcev. V ZOR je določeno, da v dvomu velja ZOR, razen če se stranke sklicujejo na splošne uzance. Posebnost za splošne uzance za blagovni promet do sprejetja ZOR v bistvu položaj državne norme-raven običajnega prava enak položaj kot dispozitivne norme zakona. Vsebujejo tudi že pravila obligacijskega prava.
- **SPLOŠNI POGOJI – pogodbeni volja kot vir prava** – so pogoji, ki jih ena pogodbeni stranka določi vnaprej pri sklepanju pogodb – Formularne pogodbe. Večinoma so napisani na hrbtni strani pogodb – vir avtonomnega gospodarskega prava.
- **STANDARDI kot vir prava** – so merila, ki jih v določenem okolju priznavajo in upoštevajo. So ustaljena, splošna, povprečna merila – to kar se največkrat dogodi.. Običaj je pravilo, ki določa vedenje človeka, standard pa določa merila – ocenjuje človekovo ravnanje in ga primerja s povprečnim.
- **SODNA PRAKSA IN NJEN POMEN KOT VIR CIVILNEGA PRAVA** – Sodno prakso imenujemo uporabo prava v konkretnih zadevah na sodiščih. Praviloma v evropski tradiciji ni kot pravni vir, pri nas pa nekateri teoretiki trdijo, da moramo šteti tudi sodno prakso kot nadomestni in dopolnilni pravni vir. Niso formalni pravni vir temveč materialni kot sodne odločbe Višjih sodišč pomenijo večkrat precedenčni primer. Tudi zaradi uporabe predvojnega prava kot pravnih pravil.
- **PRAVNA ZNANOST** – se ne šteje kot pravni vir vpliva pa na nastajanje in uporabo prava. Njena spoznanja in dognanja uporabljata zakonodajalec in praksa kot nasvet.
- **VRSTE PRAVNIH NORM** – Zapovedujoče, pooblaščajuče in prepovedujoče po vsebini pa imperativne, striktno in dispozitivne. Pri vsebini je pomembna – bistvena sankcija ki sledi kršitvam. Civilno pravne so večinoma dispozitivne. Če se ne upošteva imeprativnih jih zadenejo določene sankcije. Pri dispozitivnih sankcij ni – lahko uporabijo svoje pravilo ali pa tisto v predpisu.
- **Imperativne norme** – kogentne ali prisilne stranke jih morajo uporabiti takšne kot so.
- **DISPOZITIVNOST** – Če se stranke drugače ne dogovorijo velja določen predpis. Udeleženci lahko razmerja uredijo drugače, kot je določeno v zakonu, če iz posamezne določbe tega zakona ali iz njenega smisla ne izhaja kaj drugega.
- **CIVILNE NORME GLEDE NA OSTRINO** a) Lex plus quam perfecta-poleg civilne tudi kazensko-ničnost pogodbe ob kršitvah + sankcija – b) Lex perfecta – civilna sankcija – ničnost pogodbe c) Lex minus quam perfecta – civilna sankcija vendar na zahtevo stranke – izpodobojnost pogodbe – neveljavna. d) Lex imperfecta – za kršitev ni nobene sankcije – samo nasvet
- **PRAVICA V NASTAJANJU** ali drugače interes, ki ne dobi pravne oblike, uživa pa zaščito če jo kršimo. Dokler se razvoj ne konča je prihodnja pravica/Tu že nastane eden od predpisanih ali dogovorjenih pogojev pri **GOLEM UPU** pa nobeden.. Pravica v nastajanju je **NUJNI DEDIČ**. Goli up bi bil nekdo , ki ni v sorodu in pričakuje da bo dedič.

- **NAPAKE VOLJE PRI SKLENITVI POGODB** – Pomembna je prava volja med pogodbenikoma – mora biti svobodna in resna drugače gre za napake volje – Volja je bila, vendar obremenjena z napako
Primeri: 1. Izhaja od neupravičene osebe, 2. Ni določno izjavljena, 3. Izjavljena zaradi sile, 4. Če je bila navidezna (simulacija) Izjavi se krijeta ni pa skladnosti med dejansko voljo in izjavljeno voljo.
Primeri napak volje: Grožnja , bistvena zmota, prevara.
- **ZMOTA** – je napačna predstava o nekem elementu pravnega opravila. Pomembna **samo bistvena zmota** - se nanaša na bistvene lastnosti predmeta pogodbe, na osebo ali na okoliščine, ki se po običajih v prometu štejejo za odločilne. Kadar predstava o kakšni okoliščini ne ustreza resničnosti. Glede na element pravnega opravila ločimo zmoto v nagibu, predmetu, v osebi, pravno zmoto, bistveno in nebistveno . Pri odplačnih poslih se upošteva samo bistvena zmota pri neodplačnih pa je pomemben tudi motiv. Pravni posel se razveljavi., zahteva za povrnitev škode.
- **GROŽNJA** - če je stranka ali kdo tretji z nedopustno grožnjo povzročil pri drugi stranki utemeljen strah, tako da je ta zaradi tega sklenila pogodbo
- **PREVARA** – zvihačno povzročitev zmote pri nasprotni stranki – povzročitev zmote zaradi naklepnega ravnanja sopogodbenika ali tretje osebe. – kvalificirana oblika zmote.
- **PODOBNOŠT NAPAKAM VOLJE** – Sila (neobstoječ posel), Nesporazum (stranki se strinjata, med njima pa je nesporazum o naravi pogodbe – pogodba ne nastane, Navidezna (simulirana – orikrivanje drugega posla – ni nično temveč velja kot druga pogodba.
- **POSLEDICE NAPAK VOLJE** – Pravni posel je izpodbojen. Pravica preneha 1. v 1 letu od dneva, ko se je zvedelo za razlog izpodbojnosti, ali od prenehanja sile – pravica preneha v vsakem primeru po 3 letih – prekluzivni roki.
- **NIČNOST POGODB** – Pogodba, ki nasprotuje ustavnim načelom ureditve, prisilnim predpisom ali morali je nična, če namen kršenega pravila ne nakazuje na kakšno drugo sankcijo ali na kaj drugega (neobstoj ali spodbojnost. **1. Posledice** –Vsaka pogodbeni stranka vrni drugi vse kar je prejela – ali ustrezno denarno nadomestilo. **2. Vrste ničnosti** – Delna ali popolna ničnost. Zaradi ničnosti kakšnega pogodbenega določila ni nična cela pogodba, če lahko ostane brez ničnega določila. **3. Uveljavljanje** – Vsaka zainteresirana oseba in sodišče po uradni dolžnosti.
- **IZPODBOJNOST PRAVNEGA POSLA** – Pogodba je izpodbojna če jo je sklenila stranka, ki je poslovno omejeno sposobna, napake glede volje strank in če je v obligacijskih razmerjih ali v posebnem predpisu tako določeno. **1. Posledica izpodbojnosti** – Stranka v katere interesu je ugotovljena izpodbojnost lahko zahteva, da se pogodba razveljavi – sopogodbenik lahko zahteva v roku >30 dni ali ostaja pri pogodbi. **2. Posledice razveljavitve** – Kar je izpolnjeno je treba vrniti, ustrezno denarno nadomestilo če to ni mogoče, v zaščito poslovnih omejenih oseb samo vrnitev tistega dela izpolnitve, ki je v njegovem premoženju. **3. Prenehanje pravice** – preneha s pretekom enega leta od dneva, ko se je zvedelo za vzrok ali od prenehanja sile. V vsakem primeru 3 leta od sklenitve.
- **POGOJ** – je bodoče negotovo dejstvo, od katerega nastanka ali nenastanka – po volji subjekta ali pa na podlagi zakona – je odvisen nastanek (začetek) ali pa prenehanje pravnega posla.
Dejstvo mora biti negotovo, bodoče, dopustno in mogoče. **Vrste**
- a) **odložilni pogoj** – začne veljati, ko bo izpolnjeno neko ob sklenitvi še negotovo dejstvo
- b) **razvezni pogoj**, ima učinek, da pogodba, ki je sklenjena pod takšnim pogojem preneha veljati, če se pogoj izpolni.
- c) **Pozitivni(nastop dejstva/negativni** (prenehanje dejstva)
- d) **Hoteni** (potestativni)odvisen od volje strank/ **naključni** (kavzalni) ni odvisen od volje strank, če je od volje in naključja je bil **mešani pogoj**
- e) **Nemogoči/nedopustni** (Ddogodek stranke predvidijo, ne more ali pa ne sme se uresničiti Pogodba sklenjena pod nemogočim odložnim pogojem je nična.
- **ZASTARANJE/PREKLuzIJA** – Z zastaranjem preneha pravica zahtevati izpolnitev obveznosti in ne sama pravica, Gre za naturalno obligacijo – sodišče ga upošteva samo če se dolžnik nanj sklicuje. Kdaj gre za prekluzijo se ugotovi z interpretacijo pravne norme, s prekluzijo preneha pravica sama. V primerjavi z zastaralnim rokom ugasne sama pravica in z njo zahtevke za njeno pravno varstvo. Ni več pravice niti ne naturalne obligacije. Sodišče ga upošteva po uradni dolžnosti. So nepodaljšljivi roki. Zastaranje ima cilj kot eden od načinov prenehanja obveznosti, do katerega pride zaradi pasivnega ravnanja upnika – Varuje dolžnika pred sicer neaktivnim upnikom, da ga nebi s svojo terjatvijo nadlegoval v nedogled. –Pravni institut za utrjevanje pravne varnosti. Dispozitivni roki , dajejo strankam možnost, da se glede poteka časa dogovorijo drugače. Imperativni roki sta Zastaranje in prekluzija – strogi roki

- **DEKLARIRANE** – osebnostne pravice deklarirane v ustavi, zakonodaja in praksa pa ne daje garancij za varstvo. **GARANTIRANE** – varstvo jamči pravni red . Primer Ustava RS spadajo temeljne pravice in svoboščine med garantirane - imajo možnost pravnega varstva.
- **TEORIJA DOLŽNOSTNEGA UPRAVIČENJA** – Pravica neločljivo povezana z dolžnostjo-nedeljiva celota. Uresničevanje lastnega interesa in hkrati skupnih in splošnih dolžnosti. V 70 letih ta teorija kot izhodišče za pravno ureditev združenega dela. Pomen je da gre za pravno zavarovano upravičenje določenega subjekta, ki obvezuje druge in državo k določenem ravnanju.
- **KRITIKA DOLŽNOSTNEGA UPRAVIČENJA** – V zgodovini je prišlo do izničenja posameznika in človeka kot subjekta. Proučevanje pravic nam pove, da je pojem pravice v pravnem pomenu pravni izraz posameznika v nasprotju s kolektivom, družbo, državo. Dva skrajna sistema : 1. Individualistični sistem pravic posameznega človeka in 2. Kolektivistični sistem privilegijev, podeljenih ljudem od oblasti, države, zakona, oz. vladajočega razreda. Prihaja do zlorab politične moči.
- **DAMNUM EMERGENS-DEJANSKA ŠKODA**, obsega zmanjšanje vrednosti premoženja, ki je obstajal pred oškodovanjem – tudi izgubljeni zaslužek ko si na bolniški . **IZGUBLJENI DOBIČEK-LUCRUM CESSANS** pomeni izgubo premoženjske vrednosti, ki je ob poškodbi še ni bilo, se je jo le pričakovalo. Pričakovani zaslužek. Oba sodita med vrsti premoženjske škode, ki je lahko tudi nepremoženjska, ali moralna.
- **PRAVNA SREDSTVA CIV. PRAVA ZA VARSTVO OSEBNOSTNIH PRAVIC.**
  1. **Ugotovitevna tožba** - s tožbo se zahteva ugotovitev ali obstaja ali ne pravica ali pravno razmerje
  2. **Opustitveni in odstranitveni zahtevki**- Pri opustitveni tožbi se tožencu prepove, da stori dejanje, ki krši pravico, ker kršitev preti, ker nadaljuje z dejanjem ali ga je ponovil. Pri odstranitveni pa je poseg že bil izvršen, motitveno stanje pa še traja – odstranitev stanja za naprej
  3. **Odškodninski zahtevki** – Gre za povrnitev negmotne škode, pomembno je a) objava sodbe (popravka), b) denarna odškodnina, c) pravična denarna odškodnina, d) povrnitev prihodnje škode
  4. **Zahteva za prenehanje kršitve pravice osebnosti** – Pravica zahtevati od sodišča da odredi prenehanje dejanja s katerim se krši pravica osebnosti- sodišče lahko odredi, ker bo sicer moral plačati prizadetemu določen denarni znesek.
  5. **Obogatitveni zahtevki** - Neupravičena pridobitev ali neutemeljena obogatitev ko storilec obogati na račun kršitve osebnostne pravice oškodovanca – če je zares utrpel določene duševne bolečine. (nedovoljena objava fotografije...)
  6. **Popravek objavljenega obvestila** – Pravica do popravka, kadar je prizadeta čast, dobro ime, pravica ali korist. – Gre za odgovor tistega , ki se čuti prizadetega.
- **PREMOŽENJE V civilnem pravu : VPRAVNEM SMISLU** – Skupnost premoženjskih pravic, ki pripadajo določeni osebi. **PREMOŽENJE V EKONOMSKEM smislu** pa je vse kar komu pripada in kar kdo poseduje, brez razlike ali gre za stvari, interese ali pravice.
- Pojem premoženjske pravice** je, da imajo svojo denarno vrednost in so lahko predmet civilnega prometa.
- **SAMOPOMOČ** – kadar upravičenec sam zaščiti svoje pravice. Utemeljitev le če ni državne pomoči. Dovoljena samopomoč je pravica vsakogar da odvrne kršitev pravice, če grozi neposredna nevarnost, pri tem ločimo aktivno samopomoč – že obstoječe protipravno stanje se spremeni z napadom. Pasivna pa želi z napadom preprečiti protipravno stanje. Primeri samopomoči so silobran, in skrajna sila (stiska). Poznamo še **DRŽAVNO VARSTVO** pravic in zahtevkov (Tožba in predlog, Tožbe – Dajatvene, ugotovitvene, konstitutivne, Pomembni so še ugovori nasprotne stranke ter Izvršba v zavarovanje ali izterjanje ter začasne odredbe. Včasih so bili še poravnalni sveti.
- **EVROPSKA KONVENCIJA o varstvu človekovih pravic** – pomeni poseben mednarodni instrument, ker so z njim posameznikom priznane določene pravice, ki jim jih morajo zagotavljati pogodbenne stranke – to je bilo doslej v domeni ustavnega prava. Konvencija ima pomen evropske ustave. Skupaj s pakti ne opredeljuje le standardov temveč tudi ukrepe za realizacijo, kar presega funkcije nacionalnih pravnih sistemov posameznih držav članic - Slovenija je prevzela mednarodne obveznosti YU, ki se nanašajo na SLO.
- **CIVILNO PRAVO** so v zgodovini imenovali tudi zasebno pravo, pravo državljanov zasebnih interesov - **ureja** premoženjskopravna razmerja med enakopravnimi subjekti, pri tem je pomembna svobodna volja strank, sankcije so samo premoženjske in tudi tista nepremoženjska razmerja, ki uživajo premoženjsko pravno varstvo.
- **JAVNO PRAVO** – ureja razmerja med javnopravnimi subjekti, ki delujejo v splošno oz. javno korist oz. interes – v zakon povzdignjena volja politike, ki ščiti obstoječe stanje– v zgodovini pravo države

- **Objekti civilnega prava se delijo na - Objekti I. reda** – so v lastninskem pravnem pomenu objekti pravic, ima se jih lahko v oblasti in se jih uporablja. (stvari, duhovne stvaritve, izumi, slike risbe)se uporablja, ne razpolaga
Objekti II. reda - v naravnem svetu neobstojajo- so fikcija, so Razpolagalni objekti – pravice, ki so ustanovljene na objektih I. reda in pravna razmerja. Objekt predmetov II. reda je predmet I. reda. Objekte I. reda je mogoče imeti samo v oblasti, zato je lastninska pravica nad pravico problematična. Kar se tiče objektov II. reda drži samo za absolutne, za relativne pravice pa le pogojno.
LASTNINSKA PRAVICA NA PRAVICAH – v nemškem pravu določbe ne poznajo v našem predlogu pa je prisotna. Ločevanje na objekte I. in II. reda je ne razreši. Če se to sprejme je potrebno v zakonu urediti tudi pridobitne načine in njihovo varstvo. Z nobeno klasično varovalno tožbo se te pravice ne da varovati. Med pravicami so tudi pravice, ki ne morejo biti objekt lastninske pravice – osebnostne, oblikovalne.
- **S smrtjo preneha naša pravna subjektiviteta.** Tudi po smrti moramo varovat osebnostno sfero in se truplo ne obravnava kot stvar-poseben režim – Osebnostne pravice so vezane na osebnost in so neprenosljive,le pogojno, pa nas nekatere preživijo in učinkujejo tudi po smrti – Pieteta človeških ostankov, drugo pa so avtorske pravice- tudi po smrti priznavajo.
- **PRIČAKOVANJE** – pravni položaj, ki zagotavlja bolj ali manj zavarovano možnost pripada pravice, tako terjatve kot stvarne pravice in je mogoče z verjetnostjo pričakovati spolnitev.
- **PRIČAKOVALNA PRAVICA** – pomeni, da se je že uresničil del predpostavk za pridobitev pravice npr. predlog za vpis v zemljiško knjigo – pričakovalna pravica dedičev.
- **OBLIKOVALNA PRAVICA** – subjekt z enostranskim oblikovalnim ravnanjem samostojno oblikuje razmerje, ki obstaja med njim in drugim subjektom – potrebna je privolitev drugega ali soglasje. V kolikor prizadeti ugovarja oblikovanju pravice mora oblikovalec v pravdi dokazati dejstva. V tem primeru se oblikovanje nadomesti z **OBLIKOVALNO TOŽBO** – V družinskih razmerjih je dana samo ta možnost.
- **PRIDOBIVANJE, NAČINI IN PRENOS PRAVIC** – Pravni red zahteva več kot samo fizično oblast nad predmetom – Izpolnjena morata biti **PRAVNI NASLOV**(pogodba) in **PRIDOBITNI NAČIN** (prodajalec izroči predmet). V zvezi vprašanjem kakšne pravice pridobi naslednik ločimo **ODVEDENI NAČIN** (vsak pridobi samo tiste pravice, ki jih je imel prednik) in **IZVIRNI način** – tu naslednik pridobi pravice ne glede na predhodnika. **PRENOS pravic** – Pri odvedenem načinu pridobitve razlikujemo 1. **TANSLATIVNI prenos** – na naslednika enake pravice v vsem obsegu kot prednik in 2. **KONSTITUTIVNI prenos** – na naslednika drugačne in manj obsežne pravice. Pri **TANSLATIVNEM** prenosu poznamo še **univerzalno sukcesijo** – Preide vse premoženje na naslednika z enim pravnim naslovom in pridobitnim načinom in **singularna sukcesija** – Preide s prednika na naslednika samo posamezna premoženjska pravica.
- **PRIDOBITEV PRAVIC OD NEUPRAVIČENE OSEBE (NELASTNIKA)** – če tat proda A uro, ki jo je ukradel, ne more na A prenesti lastninske pravice na uri, ker je sam nima (nima pravnega naslova). Če je A kupil uro šele po preteku 3 let s priposestvovanjem, vendar pod pogojem, da jo je kupil v dobri veri, da je tat lastnik te ure – A je pridobil lastninsko pravico ne glede na pravico prednika – **IZVIRNO – ORIGINALNO**.
- **CIVILNO PRAVNO VARSTVO ČASTI IN DOBREGA IMENA** – Po pravnem pravilu **ODZ** mogoče zahtevati odškodnino, toda le za premoženjsko škodo. Če nekdo širi neresnične informacije se sme 1. **zahtevati preklic in objava preklica**, če je v informativnem sredstvu 2. **objava njegovega odgovora – tudi s tožbo** 3. **Prepoved nadaljnega širjenja tiskanih del in medijev**, 4. **Preklic, opravičilo, obžalovanje ipd.**
Civilno pravne sankcije so **preklic, popravek in objava sodbe**. – namen je odstranitev kršitve nastale s posegom v čast in ugled.
- **Človekove pravice je izjemoma mogoče začasno omejiti** v vojnem in izrednem stanju. Le za čas trajanja vojnega ali izrednega stanja. Ne sme biti neenakopravnosti, ki bi temeljila le na rasi, narodni pripadnosti, spolu, jeziku, veri, političnem ali drugem prepričanju, gmotnem stanju, rojstvu, izobrazbi, družbenem položaju ali katerikoli drugi osebni okoliščini. Ustava še določa da določenih pravic sploh ni mogoče omejiti.
- **STVAR** – so predmeti stvarnih pravic. Iz **ODZ** izhaja da je stvar v pravnem smislu vse kar se razlikuje od osebe in kar služi za zadovoljevanje človeških potreb
- **ZAHTEVA ZA PRENEHANJE KRŠITVE PRAVICE OSEBNOSTI** – Vsak ima pravico zahtevati od sodišča, da odredi prenehanje dejanja s katerim se krši kakšna pravica njegove osebnosti – ne gre za klasično odškodninsko sankcijo, temveč varstvo v obliki prepovednega zahtevka proti kršilcu (npr.

izbris zapisa, odstranitev slike, plakata...). Pomemben je poseg v osebnostno sfero, ne samo grožnja. Sodišče lahko odredi da v primeru, da kršitelj ne preneha mora oškodovancu plačati določen denarni znesek.

- **PRAVNI POSLI** – izrazi volje, ki imajo pravno posledico. Stranke pridobivajo, spreminjajo ali ukinjajo določene pravice.
- **ENOSTRANSKI** – Izrazi voljo samo ena stranka (izstavitev vrednostnih papirjev, oporoke, ponudbe)
DVOSTRANSKI – Pogodbe so izraz soglasno izjavljene volje (prodajna pogodba)
- **ZAVEZOVALNI PRAVNI POSLI** – tisti s katerim se ena stranka zaveže drugi nekaj dati, storiti, opustiti. Spolnitvena dolžnost na eni strani - Nasprotna stranka ima terjatev.
- **RAZPOLAGALNI PRAVNI POSLI** – usmerjeni so na neko že obstoječo pravico, ki jo spremenijo, prenesejo, obremenijo, odpravijo. Predmet takih poslov je pravica ali pravno razmerje. So ponavadi abstraktni. Vsaka prejšnja razpolaga izključuje poznejšo, ki je z njo v nasprotju.
- **KAVZALNI/ABSTRAKTNI PRAVNI POSLI** – Glede nato ali vidimo poslovni namen ali causo iz samega pravnega opravila ali ne. Pravni posli so praviloma kavzalni, Posel ima določen namen (ali želi spolniti nasprotno obveznost, kreditirati stranko.) Večina kavzalnih poslov so odplačne narave, (razpolagalni in obvezovalni posli) **Abstraktni** ni namena ali pa ni pomemben. Veljajo neodvisno od veljavnosti temeljnega pravnega posla. (Razpolagalni) poznamo tudi abstraktne zavezovalne posle (samostojna zaveza dolga in konstitutivno priznanje dolga.) Značilen primer abstraktnega pravnega posla je Menica. A se zaveže da bo po nalogu B v enem letu plačal 1000 SIT. Iz samega pravnega posla (izstavitev menice) ni viden poslovni namen strank. Če A obljubi B, ne da bi mu izročil menico ali da bi bil kakšen drug pravni naslov (posojilo) B tega denarja ne more iztožiti, ker ni poslovnega namena in ni jasno za kaj gre. Poslovni namen je neposredni pravni cilj, ki ga stranka želi doseči s pravnim poslom.
- **RAZPOLAGALNA SPOSOBNOST** – Je funkcija lastninske pravice – pravica lastnika, da razpolaga s stvarjo in plodovi te stvari. Lahko jo daje tudi v promet. Razpolaganje v primeru prometa obravnava obligacijsko pravo, v primeru smrti dedno pravo. Pripada praviloma lastniku ustvarja pa se prometna vrednost stvari.
- **MATIČNE KNJIGE** – so evidence, ki dajejo pregleden razvid rojstev, porok in smrti v naši državi ne glede na državljanstvo ter vse zakonske zveze v naši državi in pred našimi predstavništvi v tujini po naših predpisih. Poznamo rojstne, poročne in mrliške matične knjige. Namen je vodenje razvida osebnih stanj prebivalstva.. Izvlečki so javne listine vpisi so deklaratorne narave. Za vpis je potreben pravni naslov v tem primeru dejstva (rojstvo, poroka smrt)Določeni so posebni roki za prijavo dejstev in vpis zato so tekoče.
- **TEORIJA PRAVICE** – sestoji iz upravičenja in dolžnosti. Teorija in iz nje izhajajoče teorije so hotele zabrisati meje med zasebnim in javnim – vse z neko družbeno funkcijo in ciljem
- **INTERESNO VOLJNA TEORIJA** – Pravica je pravno priznana in zavarovana moč volje, ki je usmerjena k določeni dobrini ali interesu. Konkretna pravica je volje narave zato, ker je od nosilca volje odvisna uresničitev te konkretne pravice.
- **VOLJNA SPOSOBNOST** – sposobnost za dejanja, pravne psle
- **ŽIVAL JE STVAR** - **ker so stvari** v civilnopravnem pomenu materialni deli narave, ki so drugačni od oseb in so sposobni, da jih človek obvlada zaradi zadovoljevanja svojih potreb. Jih rabi uživa in z njimi razpolaga.
- **TEORIJA FIKCIJE PRAVNIH OSEB** – **Je najstarejša teorija** , ki pravi, da je pravna osebnost to, da na podlagi fikcije pravni red določa enakost pravnih in fizičnih oseb. Pravna oseba nima svoje volje. Pravno osebo je potrebno gledati kot poslovno nesposobno fizično osebo.
- **TEORIJA O REALNOSTI PRAVNIH OSEB** – Najbolj sprejemljiva. Pravna oseba je realen družbeni organizem, samosvoj, sposoben reagirati na zunanje dražljaje in sposoben opravljati poslovna in pravna dejanja. Pravna in poslovna sposobnost in sposobnost prevzemati pravice in obveznosti in nastopati v pravnem prometu. V prisposodbi enačenje fizične in pravne osebe. Posamezni teoretiki so navajali različne elemente, ki so potrebni za pravno osebo (kolektivni interes, ustrezna organizacija, priznanje države, ali skupna ideja, kolektiv in organizacija)
- **Predmet prenosa so samo pravice in ne stvari.**
- **PRAVNE OSEBE JAVNEGA PRAVA** – tiste, ki imajo oblastna upravičenja in so pristojne, da izvajajo javne naloge, dejavnost ali javno službo. Delujejo v javnem interesu, ustanovi se jih z zakonom ali npr. upravnim aktom.

- **PRAVNE OSEBE ZASEBNEGA PRAVA** – dejavnost temelji na avtonomiji volje, namen je, da v pravno dovoljenih mejah uresničujejo zasebne interese – ustanavljajo se z zasebnopravnimi akti.
- **KORPORACIJA** – temeljna podlaga so ljudje oz. članstvo. Gre za združevanje oseb, večina pravnih oseb so korporacije. Je neodvisna od njenega članstva. Smrt ali izstop nima pravnih posledic. (izjema dno in komanditne družbe)
- **USTANOVA** – premoženje ustanovljeno v določen namen. Določeno v ustanovnem aktu, Pristojnost uprave je upravljanje s premoženjem v njegov namen ali cilj. (skladi za štipendije)
- **JAVNO/ZASEBNO PRAVO** – Javno pravo so subjekti nad ali podrejeni. Podrejeni so naslovljenci pravnih dolžnosti. – Zasebno pravo pa so subjekti enakopravni, avtonomni in pravno svobodni uresničujejo zasebne interese – pravila so dispozitivne narave. V javno pravo spadajo ustavno, upravno, kazensko postopkovno, mednarodno.
- **ZASEBNO/CIVILNO** – Iz zasebnega prava sta se ločilo družinsko pravo in delovno pravo, prav tako pa je znotraj civilnega prava tudi dosti javnih prvin (gospodarska, socialna in ekološka funkcija lastnine, obvezno zavarovanje odgovornosti v cestnem prometu, omejitve dedovanja kmetijskega zemljišča...)
- **FIZIČNA OSEBA** – Pojem – živi človek ne glede na starost, spol in zdravje – izenačevanje s pojmom enakosti, enakopravnosti, ne glede na videz, zunanost...- dejstvo, da je določenemu subjektu dal življenje človek. 1. **NASTANEK** – Z rojstvom. Predpostavki – otrok se lahko rodi živ ali mrtev. Rojstvo – če je takoj po rojstvu pokazal določene znake življenja, čeprav je potem umrl. Če se domneva, da se je otrok rodil mrtev, mora zainteresirana stranka dokazati da je bil živ. 2. **DOKAZOVANJE ŽIVLJENJA** – Rojstvo mrtvega otroka je dejstvo, ki ga ni treba dokazovati vse dotlej dokler nekdo ne trdi nasprotno. V primeru suma, ko se ne more dokazati se pojmuje, da se je rodil živ. 3. **PRAVNE ZNAČILNOSTI** – V civilnem pravu se povezuje pravna in voljna sposobnost.
- **NASTANEK PRAVNE SPOSOBNOSTI FIZIČNE OSEBE – NASTANEK** Pravna sposobnost nastane z rojstvom. Mrtvoroden, ki je najmanj 35 cm dolg, vendar še ni pričel dihati – manjši je splav. Plod ima omejeno in pogojno pravno sposobnost pod pogojem če se bo rodil živ. **1. PRENEHANJE** - preneha s smrtjo, ko oseba preneha z dihanjem in ji preneha biti srce in ko ji odmrejo možganske celice. Smrt se vpiše v mrliško knjigo. Včasih ni trdnega dokaza da je kdo mrtev vendar je verjetno da ni živ. **3. Poseben postopek dokazovanja smrti**, kadar ni mogoče dokazati z listinami imamo pa na voljo druga pozitivna dokazila kot so priče in listine, s katerimi se lahko dokaže da je oseba mrtva – v tem primeru ni potrebnega posebnega sodnega postopka. **4. Razglasitev pogrešanca za mrtvega** – kadar ni pozitivnih dokazil o smrti, oseba pa je pogrešana in je treba uvesti nepravdni postopek za razglasitev pogrešanca za mrtvega. **5. Postopek za dokazovanje smrti.** – Pri sodišču na predlog tistih, ki imajo pravni interes ali javnega tožilca. Sodišče po postopku izda odločbo s katero ugotovi smrt. Če je umrl v RS, vendar ne za tujega državljana, razen če je umrl v RS.
- **PRAVNA SPOSOBNOST** – imeti pravice in obveznosti vsem fizičnim in pravnim osebam. Poznamo Splošno sposobnost in posebno ter delno sposobnost. Splošna
  - a) **OPOROČNA** – Vsakdo, kdor je sposoben za razsojanje in je dopolnil 15 let.
  - b) **DEDNA** – Deduje lahko vsakdo. Poznamo po ZD nevredne dediče. – kdor je naklepno vzel ali poskušal vzeti življenje zapustniku, kdor je s silo ali grožnjo prisilil zapustnika, da je napravil oporoko...
- a) **AVTORSKOPRAVNA sposobnost** – ustvarjalci umetniških del in odkritij imajo moralne in materialne pravice na svojih stvaritvah Avtorska pravica je posebna pravna sposobnost, da avtor sebi pridobi izvirno pravico.
- **SPOSOBNOST ZA DEJANJA – VOLJNA SPOSOBNOST** – Ta je odvisna od stopnje razvoja razuma in volje pravnega subjekta – potrebna je volja, da z lastnimi dejanji spreminja prenaša ali odpravlja pravice in obveznosti. Razlikovanje med voljo otroka/odraslega, duševno bolnega/zdravega. Določajo jo prisilne določbe zakona. Voljna sposobnost za nedopustno ravnanje je krivdna-deliktna sposobnost – ko lahko subjekti naložimo zaradi kršitve odgovornost.
- **PRAVDNA-PROCESNA SPOSOBNOST** – Sposobnost stranke, da nastopa v sodnem postopku. Vsaka fizična in pravna oseba. Vsak, ki ima pravno sposobnost. Omejeno poslovno sposobne osebe imajo pravdo sposobnost v mejah svoje poslovne sposobnosti. - zastopniki
- **SPOSOBNOST STRANKE ZA VELJAVNE POSLE - POSLOVNA** – Ker so različni jih obravnavamo ločeno: **1. Pogoji pri FIZIČNI OSEBI** -
  - A) **Popolna poslovna sposobnost** je, ki se pridobi s polnoletnostjo

B) Omejena – od 15. do 18 leta,

- delno odvzeta poslovna sposobnost (v načelu lahko sama sklepa za veljavnost pa je potrebna odobritev skrbnika.

C) Specialna poslovna sposobnost – nad 15 let mladoletnik, ki je zaposlen lahko razpolaga z dohodkom
D) Poslovno nesposobne osebe, mladoletniki do 15 let in osebe, ki jim je poslovna sposobnost v celoti odvzeta.

Popolno poslovno sposobnost če je poročen ali če postane roditelj,. V primeru, da omejeno poslovno sposobna oseba sklene posel je ta **izpodbojen**. Sopogodbjenika pa obvezuje če je vedel za nesposobnost, ZOR določa da lahko tudi odstopi, enako tudi tisti, ki ga je poslovno nesposobna oseba prevarala da ima dovoljenje skrbnika.

Zaradi duševnih ali telesnih napak pa se lahko odvzame poslovno sposobnost. Zaradi napak razuma ali značaja niso sposobni da bi sami skrbeli za svoje zadeve. Kot vzrok za preklic oz. odvzem pridejo v poštev napake razuma in značaja kot so umobolnost zloraba alkoholnih pijač, živčnih strupov in zapravljenost.

2. Pogoji pri Pravni osebi – Načelo specialne pravne sposobnosti :

- a) Pravna oseba lahko sklepa pogodbe v pravnem prometu **v mejah svoje pravne sposobnosti**., sicer pogodba nima pravnega učinka. V okviru svojih dejavnosti, brez vpisa v sodni register v manjšem obsegu, ki so namenjeni osnovni dejavnosti.
- b) Od pravne sposobnosti ločimo **poslovno sposobnost pravne osebe**. Sicer pravno sposobna pravna oseba je lahko poslovno nesposobna, ker npr. njeni organi niso pravilno konstituirani, ker ni bilo potrebne soglasja k sklenitvi pogodbe...
  - **KRIVDA** – eden od pogojev odškodninske odgovornosti – krivda je podana kadar povzročitelj povzroči škodo namenoma ali iz malomarnosti. **Namen** – če se je storilec zavedal svojega dejanja in ga je hotel storiti ali če se je zavedal, da lahko zaradi njegovega ravnanja nastane prepovedana posledica in je v to privolil. **Malomarnost** – če se je storilec zavedal, da zaradi njegovega ravnanja lahko nastane prepovedana posledica ali da ne bo nastala, alii če se ni zavedal, da lahko nastane ali pa bi se po okoliščinah in svojih lastnostih tega moral in mogel zavedati. (Navadna - culpa levis, / Velika – culpa lata – skrajna nepazljivost – že blizu eventualni naklep.
  - **VELJAVNOST POGODBE ČE JI MANJKA OBLIKA – Pravni posel ne nastane, razen v civilnem pravu izjeme** - Tudi tista pogodba, za katero se zahteva pismena oblika je veljavna, čeprav ni sklenjena v tej obliki, če sta pogodbeni stranki v **celoti ali v pretežnem delu izpolnili obveznosti**, ki so iz nje nastale.
  - **OBRNJENO DOKAZNO BREME** – Kdor povzroči drugemu škodo jo je dolžan povrniti če ne dokaže, da je škoda nastala brez njegove krivde. Načelo razbremenjuje oškodovanca dokazovanja krivde povzročitelju škode.
  - **KAVZA** – Podlaga pogodbene obveznosti oz. razlog ali ekonomski namen, ki se doseže z realizacijo pogodbene obveznosti. npr. V darilni pogodbi neodplačna naklonitev premoženjske koristi obdarjencu zaradi različnih nagibov.
  - **PREDPOGODBA** - Predpogodba je takšna pogodba, s katero se prevzema obveznost, da bo pozneje sklenjena druga, glavna pogodba.
  - **PREMIČNINE – 1.** Nadomestne, (v prometu mogoče razdeljevati po številu teži, meri)/Nenadomestne (umetniške stvarine, obleke, kosi pohištva) Razlika je v možnosti povrnitve ali pa pride do denarnega nadomestila **2.** Potrošne (enkratna uporaba pomeni popolno uporabo oz. rabo stvari)/nepotrošne **3.** Deljive in nedeljive stvari **4.** Naravna bogastva (te stvari se ne da prilastiti).
  - **NEPREMIČNINA** – stvar, ki se ne da predstavljati iz kraja v kraj (temeljna-zemljišče) Predmet pravnega prometa je zemljišče kot celota skupaj z zgradbo – lastninska pravica na zemljišču. Izjema pri etažni lastnini. stanovanje.
  - **RAZLIKA NEPREMIČNINE/PREMIČNINE –**
    - a) **PRENOS LASTNINSKE PRAVICE**- vsebina lastninske pravice je enaka za vse stvari. Značilnost lastninske pravice je njena PUBLICITETNA FUNKCIJA (publiciteta lastninske pravice je pri premičninah POSEST, pri nepremičninah pa VPIS V ZEMLJIŠKO KNJIGO). Nepremičnine so večinoma omejene na zemljišča. Pri njih je zelo važna obličnost pravnega posla.
    - b) **ZASTAVNA PRAVICA**- pri premičninah je to PIGNUS (ročna zastava), pri nepremičninah pa HIPOTEKA. Ta dva posla izhajata iz pravila publicitete
  - **SKUPNOST STVARI** – vprašanje je ali gre za eno stvar na kateri je mogoča enotna lastninska pravica ali za toliko lastninskih pravic kolikor je stvari (npr. knjižnica) Civilno pravo ne pozna skupne stvari

ki bi bila sestavljena iz posameznih samostojnih stvari. Na vsaki stvari posebna lastninska pravica. –
gleda se glede na možnost dejanske uporabe.